

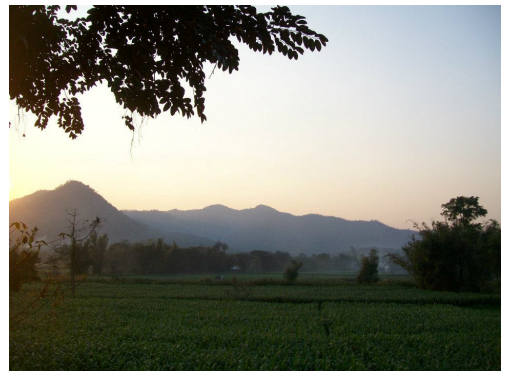
สร้างคน สานต่อวิถีเกษตรกรรมยั่งยืนตำบลแม่ทา : สภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่ทา จังหวัดเชียงใหม่

ให้ลูกไปเล่นเย็นๆ ก็กลับ ให้ลูกไปรับ การศึกษา
ไปแล้วอย่าไปลับ ให้กลับมา จงมาปิดตาเมื่อพ่อตาย

ถ้อยคำของพ่อกำนันอนันต์¹ ปราชญ์แห่งลุ่มน้ำแม่ทาที่ฝากถึงลูกหลานแม่ทาให้กลับคืนมาสร้างถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง ทำให้²หนึ่งในแกนนำเยาวชน จากเด็กที่เกเร คิดอยากกลับมาอยู่บ้านเมื่อเรียนจบ “น้องเป็นคนเกเรมาก ไม่สนใจอะไร ชอบสร้างแต่ปัญหา แต่เมื่อได้ยินคำพูดของพ่อนันต์ถึงกลับน้ำตาไหล ก็เลยมาคิดว่าเราจะเป็นคนแบบนี้ตลอดไปหรือ อนาคตจะเป็นยังไง ก็เลยคิดว่าต้องทำอะไรทำ” น้องดีก็จึงได้เข้ามารวมทำกิจกรรมกับ “สภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่ทา” ในตอนนั้น

จุดเริ่มต้น สร้างคนรุ่นใหม่ สานต่องานของพ่อแม่

ชุมชนแม่ทาดังอยู่บริเวณที่ราบเล็กๆ ของลุ่มน้ำแม่ทา ที่โอบล้อมไปด้วยภูเขาสลับซับซ้อน เป็นชุมชนที่เคย ล้มเหลว จากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว แล้วหันกลับมาทำเกษตรอินทรีย์ การรวมตัวของเยาวชนในตำบลแม่ทาเกิดขึ้นเมื่อ 10 กว่าปีที่ผ่านมา เพราะปัญหาที่ว่าลูกหลานในชุมชนไม่สนใจงานเกษตรของพ่อแม่ เริ่มเข้าสู่สังคมเมือง ละทิ้งชุมชน ผู้ใหญ่ในชุมชนจึงเป็นห่วงว่าในอนาคตแม่ทาจะไม่มีใครมาสืบทอดการทำเกษตร จึงได้ร่วมกับ “โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)” สร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมาเพื่อเรียนรู้รากเหง้า

ของตนเอง สร้างจิตสำนึกรักการทำเกษตรและสืบทอดวิถีเกษตรกรรมยั่งยืนของชุมชนแม่ทา โดยคัดเลือกเยาวชนคนรุ่นใหม่จากลูกหลานผู้นำเกษตรยั่งยืนที่มีความรู้และประสบการณ์ระดับหนึ่ง และเยาวชนที่ไม่ใช่ลูกหลานของผู้นำได้จำนวน 11 คน มาบริหารจัดการโครงการทั้งหมดในชุมชน โดยมีทีมผู้นำก็คือพ่อแม่เป็นแรงหนุน เรียกกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มคนรุ่นใหม่แม่ทา หรือ 11 กบฏแห่งลุ่มน้ำแม่ทา” ที่ผ่านมากลุ่มคนรุ่นใหม่เหล่านี้ก็มีชีวิตเหมือนวัยรุ่นคนอื่นๆ ที่ต่างก็เคยออกไปแสวงหาประสบการณ์ชีวิตอยู่นอกชุมชน แต่แล้วก็ต้องกลับสู่ถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง โดยมีความตั้งใจที่จะสืบสานงาน

1 นายอนันต์ ดวงแก้วเรือน ที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน

2 นางสาวสรญา ดวงแก้วเรือน แกนนำกลุ่มเยาวชน

พัฒนาชุมชนของตนเองต่อยอดจากผู้นำรุ่นพ่อแม่ จนกระทั่งได้เข้ามามีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนในเวลาต่อมา

กลุ่มคนรุ่นใหม่แม่ทาเห็นว่าควรมีการส่งผ่านความรู้จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนของตนเอง เช่น การทำเกษตรกรรมยั่งยืน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ป่าไม้ ฯ ในปี 2547 จึงได้จัดค่าย “เยาวชนเกษตรน้อย” ขึ้น โดยได้รับงบประมาณจาก สรส. กิจกรรมครั้งนี้เป็นการจัดประกายให้เยาวชนกลุ่มหนึ่งอยากเข้ามาพัฒนาชุมชนของตนเอง และได้เห็นตัวอย่างจากพี่ ๆ ที่กลับมาถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง จึงได้รวมตัวกันเกิดเป็นกลุ่มเยาวชนรุ่นที่สองขึ้นมา

น้องอัน³ หนึ่งในสมาชิกค่ายในครั้งนั้นและแกนนำเยาวชนเล่าให้ฟังว่า “ค่ายครั้งนั้นถือว่าเป็นการจัดประกายให้กับผมและเพื่อนๆ รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมในชุมชนโดยมีพี่ๆ 11 คนเป็นแบบอย่างที่ดี การรวมตัวของเยาวชนในตอนนั้นเป็นไปตามธรรมชาติ เริ่มจากไปมาหาสู่กัน มีการนัดหมายประชุมกันเดือนละครั้งเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน”

แต่เนื่องจากไม่มีกิจกรรมอะไรนอกจากการพูดคุยทำให้สมาชิกกลุ่มเริ่มน้อยลง เหลือเพียงตัวหลักๆไม่กี่คน ด้วยความที่อยากพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง อันและเพื่อนๆ จึงได้รวบรวมสมาชิกอีกครั้งเพื่อจัดค่าย “อะไร อะไรในแม่ทา” ปลายปี 2547 เพื่อให้เด็กๆ ในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่มีในชุมชน เช่น การเลี้ยงวัว การปลูกผัก การทำข้าวเหนียวว่าว และการทำขนมจีน ทำให้กลุ่มเยาวชนกลับมาคึกคักอีกครั้ง

จากค่าย...มาสู่การสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น “ช่วงก้อม ฮอมพญา”

หลังจากมีการจัดค่ายเป็นระยะๆ สลับกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น การรवानเพื่อหนูคู่สมมง ปลูกป่า ทำแนวกันไฟ สำรวจป่า ซึ่งกิจกรรมการจัดการดูแลป่านั้นจะทำงานร่วมกับกลุ่มผู้ใหญ่ทุกปีจนกลายเป็นกิจกรรมประจำปีไปแล้ว ต่อมากลุ่มแกนนำเยาวชนเกิดความคิดว่าต้องหากิจกรรมที่เป็นการชักชวนรุ่นน้องเข้ามาร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง หลังจากที่แกนนำบางส่วนได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานที่โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา จึงได้คิดถึงเรื่องการสืบสานวัฒนธรรมในท้องถิ่น จึงจัดกิจกรรม “ช่วงก้อม ฮอมพญา” ขึ้นมา เป็นเหมือนลานกิจกรรมที่รวบรวมความรู้ให้เด็กและเยาวชนในชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้ในช่วงวันเสาร์ – อาทิตย์ เช่น สอนการพ้อนราชองภาคเหนือ สอนทำกาบ้าน เล่นดนตรี เป็นต้น มีการแวะเวียนไปจัดกิจกรรมตามชุมชนต่างๆ ทั้ง 7 ชุมชนของตำบลแม่ทา ซึ่งผู้ใหญ่ก็ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี เพราะเห็นว่าเด็กๆ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แถมยังได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม

³ นายอภิศักดิ์ กำแพง แกนนำกลุ่มเยาวชนและผู้ประสานของกลุ่ม

ท้องถิ่นอีกด้วย ปัจจุบันการแสดงเพื่อนำของเด็ก ๆ ได้ถูกจัดให้อยู่ในกระบวนการศึกษาดูงานเพื่อให้ผู้ที่มาศึกษาดูงานได้ชมด้วย ทำให้เด็กมีรายได้เล็กๆ น้อยๆ จากการแสดง

สภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่ทา

จากรุ่นสู่รุ่นจวบจนปัจจุบันตำบลแม่ทาได้สร้างคนรุ่นใหม่มาแล้ว 3 รุ่น ได้แก่ 11 กบฏแห่งลุ่มน้ำแม่ทา กลุ่มเยาวชนเกษตรน้อย และเครือข่ายเยาวชนแม่ทา กระบวนการทำงานของเยาวชนตำบลแม่ทาได้ถูกถ่ายทอดมาจากรุ่นพี่ที่หลายคนทำงานในชุมชน ส่วนหนึ่งทำงานด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรุ่นพี่กลุ่มนี้ได้ผลักดันในเรื่องของเด็กและเยาวชนจนทำให้เกิดข้อบัญญัติจัดตั้ง “สภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่ทา” ขึ้น ในปี 2550 โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่

ผ่านกระบวนการของกลุ่ม สามารถเกิดการจัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ มีความภาคภูมิใจตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ ซึ่งเป็นความร่วมมือกันของเยาวชนทั้ง 7 หมู่บ้านในตำบลแม่ทา ทำงานร่วมกับสถาบันทรัพยากรธรรมชาติและเกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทา และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา (อบต.แม่ทา) ปัจจุบันสภาเด็กและเยาวชนมีสมาชิกจำนวน 30 คน มีแกนนำเด็กและเยาวชนจำนวน 8 คน มีน้องเขม⁴ เป็นประธานสภาฯ คนปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่ทา คือ 1) เด็กและเยาวชนได้รู้จักรักเหง้าของตนเอง 2) เด็กและเยาวชนมีทักษะในการประกอบอาชีพได้ และ 3) เด็กและเยาวชนมีวิชาการสามารถต่อรองกับองค์กรภายนอกได้

สร้างกลไก...คืนถิ่น...พึ่งตนเอง

ที่ผ่านมาตำบลแม่ทาได้สร้างกลไกส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนโดยพัฒนาพื้นที่รูปธรรมเกษตรกรรมยั่งยืน แล้วนำสิ่งที่ได้ไปสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียนและเยาวชนในชุมชน ผ่านกระบวนการค่ายและหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อสร้างเยาวชนให้มาสืบทอดงานของพ่อแม่และเข้ามาช่วยพัฒนาชุมชน สำหรับการสร้างกลไกการเรียนรู้ภายในจะให้เยาวชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการโครงการตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งเสร็จโครงการ หรืออยู่ในกลไกในฐานะทีมทำ

⁴ นายระพงษ์ อะติละ ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่ทา

ผู้นำทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ช่วยกำหนดทิศทางในช่วงแรก ช่วยเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาให้กับเยาวชน และมีที่มหานุน ได้แก่ ผู้รู้ นักวิจัย นักพัฒนาทั้งในและนอกชุมชนที่มาหนุนเสริมทั้งความรู้และกระบวนการ

จากเป้าหมายการทำงานเยาวชนของพีคักดี 1 ใน 11 กบฏแห่งลุ่มน้ำตา หรือ นายก อบต.แม่ทา สมัยที่ 2 ที่ว่า “สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่สำนึกรัก มีความภาคภูมิใจในการถิ่นฐานบ้านเกิดและกลับมาช่วยกันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนแม่ทาสืบต่อไปให้เกิดความยั่งยืน” เป็นที่มาของการร่วมมือร่วมใจกับผู้ใหญ่ในชุมชนช่วยกันวางรากฐาน และสร้างกลไกรองรับการกลับมาพัฒนาบ้านเกิดของเยาวชนในลักษณะ กองทุน เพื่อให้แกนนำเยาวชนสามารถอยู่ได้ในชุมชน โดยเงินกองทุนจะมาจากเงินรุ่นพี่ที่ทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากค่าตอบแทนผู้ประกอบการต่าง ๆ เงินกองทุนส่วนนี้จะถูกจัดสรรเพื่อเป็นค่าตอบแทนของแกนนำเยาวชนที่เข้ามามีบทบาทช่วยงานในชุมชน ส่วนหนึ่งสามารถนำไปเป็นค่าตอบแทนของครูอัตราจ้าง 2 คน ซึ่งเป็นคนในชุมชน ถึงแม้เงินเดือนที่ได้จะไม่มากแต่ก็ทำให้เยาวชนไม่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน

“จริงๆ เงินมาจากที่อื่นก็ได้ แต่อยากให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมช่วยกันสร้างชุมชนที่ดี ซึ่งในส่วนของ อบต. ตนเองก็ได้พูดคุยกับสมาชิก อบต. ถึงการขอเงินบางส่วนที่ปรับขึ้นจากเงินเดือนให้กับกลุ่มเยาวชน” พีคักดี เล่าให้ฟังถึงกลไกหนุนเสริมการทำงานของกลุ่เยาวชน

เงินเดือนค่าตอบแทนไม่ใช่ค่าตอบแทนสุดท้ายของการกลับมาทำงานในชุมชน เพียงแต่มีค่าตอบแทนให้ระยะเริ่มต้นที่เยาวชนกลับมาอยู่บ้านเท่านั้น หลังจากนั้นแต่ละคนต้องวางแผนว่าจะทำอะไรเพื่อให้อยู่ได้เพราะต่อไปก็จะมีรุ่นน้องเข้ามาทำงานแทน น้องอัน พูดเสริมถึงแนวคิดนี้ว่า “จริงๆ เงินค่าตอบแทนให้กับแกนนำเยาวชนไม่ได้มากอะไรแต่เราต้องช่วยให้เยาวชนสามารถทำงานและอยู่ได้ในชุมชนในช่วงแรก โดยไม่ต้องไปขอเงินพ่อแม่ อย่างเช่น เชม มาช่วยงานชุมชน 15 วัน ได้ค่าตอบแทนเดือนละ 3,000 บาท อีก 15 วันก็ช่วยงานครอบครัวคือ ทำไร่ข้าวโพดผักอ่อน ส่วนผมได้เงินเดือนจากโครงการบัณฑิตคืนถิ่น ของ พอช. และทำตลาดระบบใหม่ คือ CSA ปลูกผักอินทรีย์ส่งให้กับผู้บริโภคที่เป็นสมาชิก”

นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เยาวชนเข้าศึกษาในสายวิชาชีพที่สามารถกลับมาทำงานในหน่วยงานราชการภายในชุมชน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล อบต. อย่าง น้องดี๊ เรียนจบผู้ช่วยพยาบาลมาก็เข้ามาทำงานที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ทา และยังแบ่งเวลามาช่วยงานชุมชนได้ด้วย “พนักงานในหน่วยงานราชการส่วนใหญ่จะเป็นคนจากภายนอก มาอยู่แป๊บๆ แล้วก็ไปไม่มีความผูกพันกับชุมชน ถ้าเป็นคนในชุมชนเองมาทำอะไรจะดูแลเอาใจใส่และรู้จักชาวบ้านดีกว่าคนนอกชุมชน ที่ถึงเวลาเลิกก็รีบกลับบ้าน”

---

5 นายกนกศักดิ์ ดวงแก้วเรือน นายกอบต.แม่ทา และที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน

จะเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนแม่ทาได้ยกระดับการทำกิจกรรมของตนเอง โดยมีกลุ่มผู้ใหญ่คอยให้การสนับสนุนและวางรากฐาน หรือมีกลไกรองรับให้เยาวชนกลับมาทำงานในท้องถิ่น ทำให้เยาวชนสามารถสานต่องานของผู้ใหญ่ในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม แกนนำเยาวชนได้เข้ามามีบทบาทช่วยงานของชุมชน และอีกส่วนหนึ่งก็มาทำเกษตรกรรมยั่งยืนตามรอยพ่อแม่ ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวเกิดมาจากความเข้มแข็งและความสามัคคีของคนในชุมชน

อีกกิจกรรมที่น่าสนใจคือ “กิจกรรมปลูกผักประสานใจ หรือเรียกว่า CSA (Community Supported Agriculture)” เป็นแนวคิดการทำตลาดที่ต่อยอดจากพ่อแม่ ซึ่งทำการผลิตเกษตรกรรมอินทรีย์อยู่แล้ว คือปลูกผัก ผลไม้ตามฤดูกาล ผักพื้นบ้านส่งให้กับสมาชิกทุกอาทิตย์ น้องอ้นและเพื่อนในชุมชน 5 คน ทดลองทำเมื่อเดือนมกราคม 2554 “ผมและเพื่อนๆ ปลูกผักส่งให้กับสหกรณ์อยู่แล้ว ก็ลองมาทำตลาดระบบใหม่เป็นตลาดระบบ CSA ทำให้เดือนๆ หนึ่งมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายแล้วประมาณ 4,000 – 5,000 บาท ตอนนี้อยู่ในช่วงทดลองทำหากระบบเรียบร้อยดีแล้วก็จะขยายไปยังสมาชิกกลุ่มเยาวชนต่อไป”

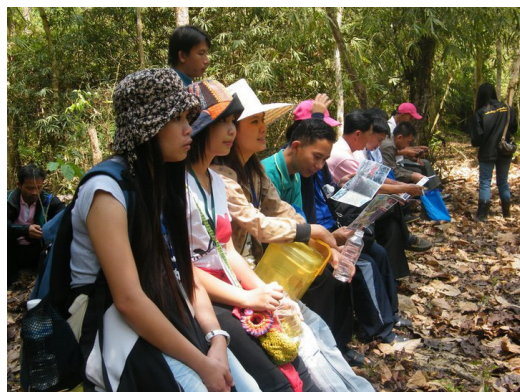
น้องอ้นยังมองว่าการทำเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นทางเลือกและทางรอดในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วย เนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำเกษตรเชิงเดี่ยวก็ไม่ดี แถมยังช่วยรักษาระบบนิเวศดิน น้ำ ป่า เพราะไม่ใช่สารเคมีในการเกษตร “มันอาจไม่ใช่ทั้งหมด แต่ผมคิดว่ามันสัมพันธ์กันครับ”

แบ่งงานตามความถนัด...เรียนรู้จากการทำงาน

กระบวนการทำงานแกนนำเยาวชนแต่ละคนจะมีการแบ่งบทบาท หน้าที่ ทำงานใน 3 ส่วน คือ 1) งานบริหารจัดการและงานประสานภายในกลุ่ม ชุมชน 2) งานประสานภายนอก และ 3) งานประสานงานโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานเยาวชน นอกจากแกนนำเยาวชนจะมีบทบาท/หน้าที่ตามโครงสร้างที่วางไว้แล้ว แต่ในทางปฏิบัติเมื่อมีกิจกรรมทุกคนจะมาช่วยกัน โดยจะให้เลือกลงงานตามทักษะที่ตนเองมีอยู่

น้องอ๋น เล่าให้ฟังถึงการแบ่งงานในกลุ่มว่า “ตอนนี้ทุกคนก็ทำกันทุกอย่างเพราะบางคนอาจยังไม่รู้ว่าตนเองชอบหรือถนัดอะไร แต่เบื้องต้นจะให้เลือกกันมาก่อน อย่างในการจัดงานหรือกิจกรรม เขม จะดูแลเรื่องสถานที่ ผมและน้องตึก เป็นฝ่ายสันตนาการ จิม⁶ และแอม⁷ เป็นคนบันทึก เป็นต้น ซึ่งก็ลองทำกันดู หากมีกิจกรรมครั้งต่อไปก็อาจมีการสลับปรับเปลี่ยนกันได้ มองว่าตรงนี้ทุกคนจะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและผลัดเปลี่ยนการทำงานที่เพื่อเป็นการฝึกทักษะของตนเองด้วย”

แรงบันดาลใจ...ของเด็กที่มาร่วมกิจกรรม

แรงบันดาลใจที่เด็กและเยาวชนแม่ทาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชน *ประการแรก* คือ มีพ่อแม่เป็นแบบอย่าง ด้วยตำบลแม่ทาเป็นชุมชนเกษตรและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทำให้พ่อแม่ต้องออกไปประชุมแลกเปลี่ยนข้างนอกบ่อยๆ ซึ่งเด็กๆก็ได้ติดตามพ่อแม่ไปประชุมด้วย จากที่ไม่เคยสนใจอะไรเลย กลับถูกปลูกฝังแนวคิดทั้งเรื่องการทำเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่รู้ตัว จนเกิดเป็นความภาคภูมิใจในอาชีพของพ่อแม่ *ประการที่สอง* คือ เห็นรูปธรรมที่รุ่นพี่ทำไว้และเป็นแบบอย่างที่ดี *ประการสุดท้าย* คือ ได้เข้าร่วมค่ายที่รุ่นพี่จัด สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และอยากพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ความสามารถและความเป็นผู้นำเหมือนอย่างพ่อแม่และรุ่นพี่

ความฝัน/อนาคตของกลุ่มใน 5 ปีข้างหน้า

ในอีก 5 ปีข้างหน้าเยาวชนอยากเห็นกลุ่มของตนยังคงมีการสืบทอดการทำงานจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป กลุ่มเยาวชนมีสมาชิกเพิ่มขึ้นและมีการทำงานเป็นทีม มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กร / ชุมชน / เครือข่ายอื่นๆ มีกิจกรรมต่อเนื่องและหลากหลายเพื่อให้เยาวชนมีความรู้ ทักษะสามารถพัฒนาตัวเอง และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกชุมชน และที่ขาดไม่ได้คืออยากให้ผู้ใหญ่ในชุมชนสนับสนุนกลุ่มเยาวชนเหมือนเช่นปัจจุบัน เพราะมองว่ากลุ่มเยาวชนจะก่อเกิดขึ้นมาไม่ได้หากชุมชนไม่เห็นถึงความสำคัญ เยาวชนมีความสามัคคีกันและเข้าใจกัน มีจิตสาธารณะและสำนึกรักบ้านเกิด เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพและเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นได้ อีกทั้งยังมองถึงการที่เยาวชนต้องพึ่งตนเองและและอยู่ได้ในชุมชนโดยไม่ต้องออกไปทำงานข้างนอก หรือพึ่งเงินเดือนประจำ นอกจากนี้ยังมองไปถึงอยากให้ มี “กองทุนเพื่อการศึกษาของเยาวชน” โดยให้สมาชิกในกลุ่มออมเงินกัน

⁶ นางสาวสารินี นามจันทร์ แกนนำกลุ่มเยาวชน

⁷ นางสาวกุสุมา โปธาสุ แกนนำกลุ่มเยาวชน

เงื่อนไขความสำเร็จของกลุ่มเยาวชน

- กลไกส่งเสริมการทำงานของกลุ่มเยาวชน มีรุ่นพี่ที่เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นแรงบันดาลใจให้กับเยาวชน อีกทั้งรุ่นพี่และผู้ใหญ่ในชุมชนยังหนุนเสริมและคอยให้คำแนะนำ ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการทำงานของเยาวชน จนกระทั่งเกิดการผลักดันให้เกิด “สภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่ทา” ขึ้น
- ในส่วนขององค์กรส่วนท้องถิ่นอย่าง อบต. ได้ให้ความสำคัญและส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่รักและภูมิใจในวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนรุ่นพ่อ รุ่นแม่ โดยได้มีการสนับสนุนกิจกรรมเยาวชนในหลายระดับ เช่น ระดับโรงเรียนส่งเสริมกิจกรรมเกษตรกรรมน้อย และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นและวิถีชีวิตของเกษตร ซึ่งเชื่อมโยงกับทรัพยากรดิน น้ำ ป่า
- การสร้างกลไกรองรับหากเยาวชนกลับมาอยู่ในชุมชน คือ ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ที่ออกไปเรียนหนังสือ หรือไปทำงานในเมืองให้กลับมาทำงานที่บ้านและช่วยทำงานพัฒนาชุมชน เพื่อให้คนรุ่นใหม่เหล่านี้มารับและสานต่องานจากกลุ่มผู้ใหญ่
- การส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นผ่านกระบวนการค่าย นอกจากกลุ่มผู้ใหญ่จะวางแนวทางเพื่อรองรับการทำงานของกลุ่มเยาวชนแล้ว เยาวชนเองก็ได้มองถึงการสืบทอดการทำงานของกลุ่มเยาวชนเช่นกัน โดยกลุ่มเยาวชนจะมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- มีแกนนำกลุ่มที่เข้มแข็งและมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด สมาชิกในกลุ่มมีหลายช่วงอายุ และมีประสบการณ์ ทักษะแตกต่างกัน สามารถช่วยงานแทนกันได้ สิ่งสำคัญคือสมาชิกมีความซื่อสัตย์ จริงใจและให้ออกาสซึ่งกันและกัน อีกทั้งระบบเครือข่าย ความเอื้ออาทรต่อกันเป็นปัจจัยให้สมาชิกในกลุ่มมีความเป็นพี่เป็นน้องกัน
- การหนุนเสริมจากภายนอกชุมชน มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยโครงการต่างๆที่เข้ามาต้องหนุนเสริม ต่อยอดงานชุมชนเท่านั้น ที่ผ่านมามีหลายโครงการที่เข้ามาหนุนเสริมพัฒนา ต่อยอดงานของชุมชนได้แก่ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) หนุนเสริมเรื่องการสร้างคนรุ่นใหม่, มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน สนับสนุนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม, สสส. งบประมาณผ่านทางหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมค่าย และโครงการสร้างต้นแบบระบบการสื่อสารในชุมชน ผลิตภัณฑ์สิ่งพิมพ์ “แม่ทา ฟาร์ม”, ปตท. : โครงการรักษ์ป่า สร้างคน 84 ตำบล วิถีพอเพียง หนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของเยาวชน ผ่านกิจกรรมและกระบวนการต่างๆ, รีคอฟ พัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชน และเชื่อมเครือข่ายกลุ่มเยาวชน

บทส่งท้าย

“แม่ทา” กว่าที่จะมาถึงวันนี้ได้ต้องผ่านกระบวนการที่ยาวนานกว่า 20 ปี นั้นเพราะในอดีตมีผู้ใหญ่อย่างพ่อนันต์ ดวงแก้ว เรือน ลุงพัฒน์ อภิมูล และคนอื่นๆ ที่ได้สร้างฐานชุมชนและให้โอกาสเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สิ่งหนึ่งที่เด็ก ๆ สะท้อนให้ฟังนั่นคือ “เพราะผู้ใหญ่ให้โอกาส” ให้อิสระทางความคิด ตัดสินใจ และลงมือทำ โดยมีผู้ใหญ่คอยเป็นเสมือนพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ ปรึกษา มากกว่าการว่ากล่าว เยาวชนแม่ทาจึงเปรียบเสมือนต้นกล้าที่หยั่งรากลึกกลงไปในดิน โดยมีผู้ใหญ่ พ่อแม่ คอยให้น้ำ ให้น้ำ ดูแลเอาใจใส่เพื่อให้ต้นกล้าต้นนี้เติบโตแข็งแรงและเป็นคนดีมีคุณภาพต่อไป

ต้นกล้าแห่งลุ่มน้ำแม่ทา

ชื่อ	นายอภิศักดิ์ กำเพ็ญ (อ๋น) อายุ 27 ปี
ตำแหน่ง	ผู้ประสานงาน
การศึกษา	จบประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
อาชีพ	ทำเกษตรอินทรีย์

อ๋น เป็นลูกหลานแกนนำเกษตรกรยั่งยืนแม่ทาคนหนึ่ง ที่พ่อแม่ของอ๋นก็เคยล้มเหลวจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและหันมาทำเกษตรอินทรีย์ จากวันเป็นเดือน จากเดือนเป็นปี อ๋นได้ถูกสะสมความรู้และปลูกฝังแนวคิดการทำเกษตรอินทรีย์ผ่านเวทีประชุมของพ่อแม่ที่ละนิด ๆ จนกระทั่งมีความคิดว่าเรียนจบจะมากลับอยู่บ้านและเป็นเกษตรกรเหมือนพ่อแม่

“สมัยเด็กๆ ได้ตามพ่อแม่ออกไปอบรมข้างนอกอยู่บ่อยๆ ตอนแรกก็ไม่ได้คิดอะไรเพราะเห็นว่าได้ไปเที่ยว เราเป็นลูกเกษตรกรบ้านนอกธรรมดาแต่ได้มาโรงแรม ได้นอนโรงแรม ได้กินอาหารอร่อยๆ พอนานเข้าก็เริ่มซึมซับและได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ จากนั้นก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มเยาวชนตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน และคิดว่าจะทำต่อไปเรื่อยๆ”

อ๋นเรียนจบระดับ ปวส. ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีหลายคนถามว่าทำไมไม่เลือกเรียนสายเกษตรทั้งๆ ที่พ่อแม่ทำเกษตร “ผมคิดว่าพ่อแม่เรานี้แหละเป็นอาจารย์ที่ดีที่สุด” อ๋นคิดอย่างนั้น “ครอบครัว พ่อแม่ ให้โอกาสเราคิด

และทำ ไม่บังคับเรา มันจึงทำให้ผมมาถึงวันนี้ได้ ตอนนั้นผมจึงตั้งใจว่าเรียนจบผมจะมาช่วยพ่อแม่เพราะว่าในเมื่อเราเติบโตมาจากลูกเกษตรกรก็คิดว่าอาชีพนี้แหละที่เราอยากทำ”

“แม่ทา” กว่าจะมาถึงวันนี้ได้ต้องผ่านกระบวนการที่ยาวนานกว่า 20 ปี เพราะในอดีตมีผู้ใหญ่อย่างพ่อนันต์ ดวงแก้ว เรือน ลุงพัฒนา อภัยมุล และคนอื่นๆ ได้สร้างฐานชุมชนและให้โอกาสเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน “ผมคิดว่าสำคัญตรงที่ผู้ใหญ่ และครอบครัวให้โอกาสเรา”

“ตอนนี้ผมร่วมกับเพื่อนในชุมชน 5 คน ซึ่งปลูกผักส่งให้สหกรณ์อยู่แล้วมาทำตลาดระบบใหม่เป็นตลาดระบบ CSA (Community Supported Agriculture) เป็นการตลาดที่ต่อยอดจากพ่อแม่ ซึ่งทำการผลิตเกษตรกรรมอินทรีย์อยู่แล้ว โดยจะปลูกผัก ผลไม้ตามฤดูกาล ผักพื้นบ้านส่งให้กับสมาชิกทุกอาทิตย์ ทำให้เดือนๆหนึ่งมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายแล้วประมาณ 4,000 – 5,000 บาท ตอนนี้อยู่ในช่วงทดลองทำหากระบบเรียบร้อยดีแล้วก็จะขยายไปยังสมาชิกกลุ่มเยาวชนต่อไป”

น้องอันมองว่าการทำเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นทางเลือกและทางรอดในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วย เนื่องจากการบุกกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำเกษตรเชิงเดี่ยวก็ไม่มี แถมยังช่วยรักษาระบบนิเวศดิน น้ำ ป่า เพราะไม่ใช่สารเคมีในการเกษตร “มันอาจไม่ใช่ทั้งหมดแต่ผมคิดว่ามันสัมพันธ์กัน”

สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มเยาวชนคิดว่าตนเองมีระบบคิดและสามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆได้ สามารถจัดการกับปัญหาในชีวิตได้ดีขึ้น ในส่วนของกลุ่มเยาวชนพบว่าเยาวชนมีกระบวนการทำงานเป็นทีมมากขึ้น รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ช่วยกันแก้ปัญหา สำหรับชุมชนเห็นว่าชุมชนมีพลังในการทำงานเพิ่มขึ้น มีกลุ่มคนที่ทำงานหลากหลายมากขึ้นทำให้ชุมชนมีคนสืบทอดส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

=====

ชื่อ	นางสาวสรณญา ดวงแก้วเรือน (ติก) อายุ 21 ปี
ตำแหน่ง	แกนนำสภาเด็กและเยาวชนรุ่นแรก /จัดกระบวนการทำค่าย+ กิจกรรม/ การแสดงวัฒนธรรม (ฟ้อนดาบ)
การศึกษา	ผู้ช่วยพยาบาล โรงเรียนรามบดิรัตน์บิรบาล
อาชีพ	เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ทา
ความถนัด	นักจัดกระบวนการ สันทนาการ การแสดงวัฒนธรรม
เป้าหมายที่เข้ามาร่วมกับกลุ่มเยาวชน	อยากทำประโยชน์นี้ให้กับชุมชน อยากกลับมาใช้ชีวิตในชุมชน โดยสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน

เหตุผลที่เข้ามาทำกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนมี 3 ประเด็นด้วยกันคือ 1) ตัวเอง เมื่อก่อนเป็นเด็กเกเรมาก ชอบสร้างปัญหา ใครสอนก็ไม่ฟัง นานเข้าก็กลับมาคิดว่าเราจะเป็นคนแบบนี้ตลอดไปนั่นแหละ อนาคตเราจะเป็นอย่างไร ก็เลยคิดว่าต้องหาอะไรทำ 2) ครอบครัวแตกแยกทำให้เราอยากมีครอบครัวที่สามารถคุยกันได้ ตอนนั้นเรียนอยู่นอกชุมชน ก็เลยกลับมาอยู่บ้านทำให้ครอบครัวได้คุยกันมากขึ้น 3) หลังจากที่กลับมาอยู่บ้านก็ได้มีโอกาสเข้ามาร่วมกิจกรรมและได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างในแม่ทา จึงอยากทำให้เราอยากอยู่บ้านมากขึ้น อยากเข้ามาช่วยผู้ใหญ่ทำงานเพื่อที่จะช่วยพัฒนาแม่ทา

หลังจากที่เข้ามาร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มเยาวชนแล้วพบว่าตัวเองมองโลกในแง่ดีและมีความสุขมากขึ้น ได้ช่วยกันทำงาน ได้เรียนรู้และสับการณหลายอย่างจากในและนอกชุมชน ในส่วนกลุ่มเยาวชนพบว่าการร่วมกันทำงานมาจากความเข้าใจกันแบบพี่น้อง มีความสนุกสนาน มากกว่าการมาร่วมทำงานกันตามหน้าที่ สำหรับชุมชนเห็นว่าชุมชนพัฒนาขึ้นเนื่องจากมีองค์กรประกอบหลายองค์ประกอบ เช่น กลุ่มองค์กรในชุมชน ผู้นำ เยาวชน เป็นต้น

=====

ชื่อ จารุรัตน์ คำสม (จ๊อบ) อายุ 21 ปี
ตำแหน่ง พี่เลี้ยงดูแลการแสดงศิลปวัฒนธรรม / จัดการงานเอกสาร+ข้อมูลของกลุ่มเยาวชน
การศึกษา ปวส. การบัญชี โรงเรียนโปลิเทคนิคล้านนาเชียงใหม่
อาชีพ ผู้ช่วยนักวิชาการโครงการสสส.
ความถนัด การแสดงวัฒนธรรม
เป้าหมายที่เข้ามาร่วมกับกลุ่มเยาวชน อยากทำงานเพื่อชุมชน และสามารถ

ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข

เหตุผลที่เข้ามา คือ ได้มีโอกาสเข้ามาร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนแล้วรู้สึก “ชอบ” ทำแล้วมีความสุข ได้เรียนรู้อะไรหลาย ๆ อย่างๆ ได้รับประสบการณ์และเจอเพื่อน เมื่อก่อนตัวเองไม่เคยทำกิจกรรมอะไรเลยเพราะพ่อแม่ไม่ชอบให้มา ก็เลยอยากให้ท่านเห็นว่าการมาทำกิจกรรมแบบนี้มันไม่เลวร้ายอะไร และเป็นการพิสูจน์ว่าเราสามารถอยู่ในชุมชนถึงแม้ว่าจะไปร่ำเรียนในเมืองมา

จากการที่เข้ามาร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มเยาวชนแล้ว ตัวเองเกิดการพัฒนามากขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้รับกวนพ่อแม่น้อยลง ครอบครัวเข้าใจตัวเรามากขึ้น เกิดการยอมรับทำให้เกิดความภูมิใจ ในส่วนของกลุ่มเยาวชนพบว่า สมาชิกมีความเข้าใจกันอยู่กันอย่างพี่น้อง สำหรับชุมชนเห็นว่าการอยู่ร่วมกันในชุมชนดีกว่าเดิม

=====

เรื่องราวที่อยากบอกเล่า

กัลยาณมิตร @ เชียงใหม่

อภิศักดิ์ กำเพ็ญ (อัน)

“แปดโมงเช้าวันอังคาร ถึงจะนานที่ผ่านมา...” เพลงโปรดตอนสมัยเรียนออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของ นักร้องสาวมาดเซอร์อย่างปามลีย์ไม่คิดเลยว่าผ่านระยะเวลามาแล้วเกือบ 7 ปีแล้ว ชีวิตของวันอังคารมันจะสำคัญกับผม ได้ถึงเพียงนี้

“กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์กัลยาณมิตร” เป็นชื่อกลุ่มที่พวกเราตั้งกันขึ้นมาโดยมีสมาชิกทั้งหมด 5 คน พี่เพิก อดีตเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในตำบลแม่ทา เชียงใหม่เป็นชุมชนของพวกเราเองได้รับเงินเดือนเลข 5 หลักขึ้น หนึ่งหลังให้กับตัวเลขเหล่านั้น แล้วกลับมาถือจอบถือเสียมเป็นเกษตรกรฝึกหัดอย่างเต็มตัว ต้น ฉายาสุดเซตเป็นคนตรงๆมีความรับผิดชอบสูง อดีตพนักงานไม่ต่ำกว่า 3 แห่ง ใน 3 เดือน เพราะไม่ชอบให้ใครมาบังคับ ได้ หนุมร่างยักษ์บำปลั่งลุยงานเกษตรเชิงเดี่ยวมาเกือบปีสุดท้ายหนี้เหมือนเดิมเลยผันตัวเองมาเอาดีทางด้านเกษตรกรรมยั่งยืน ต้อง เรียนไฟฟ้าเพราะโควต้าพอบมาเอาคืนอาจารย์หมด แล้วเพิ่งค้นพบตนเองว่าชอบเดินป่าเป็นชีวิตจิตใจ รักสงบ งานอดิเรกคือเดินป่า ส่วนตัวผมจบทางด้านออกแบบแต่จะออกแบบชีวิตตนเองก็ยังไม่ยอม เลยกลับบ้านมาออกแบบชีวิตตนเองน่าจะเป็นอะไรที่ดีกว่า เพราะพื้นฐานเป็นคนชอบอิสระอยู่แล้ว

เราทั้ง 5 คนมีที่มาแตกต่างกันแต่ว่ามีสิ่งๆที่เหมือนกันคือ การมองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ตนเองมีและอยากพัฒนาทำให้ดีขึ้น จึงรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม “กลุ่มผักเกษตรอินทรีย์กัลยาณมิตร” หรือคนทั่วไปมักเรียกว่า กลุ่มกัลยาณมิตร พวกเราหลังจากกลับมาช่วยพ่อแม่ทำสวนเกษตรกรรมยั่งยืนที่ผลิตในระบบอินทรีย์ พอเหลือเวลาว่างจากงานจึงมีเวลามาช่วยงานชุมชนก็ทำให้ได้เห็นหน้าเห็นตากันเป็นประจำ มีเวลาได้นั่งพูดคุยถามไถ่ชีวิตความเป็นอยู่ตามประสานักทั่วไปและหลังจากที่ผมได้มีโอกาสไปแลกเปลี่ยนที่อเมริกาในเรื่องการทำเกษตรยั่งยืนร่วมๆ 7 เดือน จึงได้เอาประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนพูดคุยกับพี่น้องในชุมชน พี่เพิกเกิดแนวคิดใหม่ จึงเริ่มชักชวนพวกเรามารวมตัวกันผลิตพืชผักแล้วส่งในรูปแบบ CSA (Community Supported Agriculture) ตามประสบการณ์ที่ผมได้เอามาเสนอ พร้อมกันนี้เจ้าหน้าที่เกษตรอินทรีย์ 2 ท่านได้ไปฝึกงานด้านตลาดแบบ CSA ที่ อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี ของพี่เจนและชุมชน เราจึงมีสิ่งท้าทายใหม่ๆเกิดขึ้น เรามีความตั้งใจที่จะพัฒนาและสานต่อภูมิปัญญาและความรู้ของคนรุ่นพ่อ-แม่ ที่จะต้องพัฒนาการตลาดท่ามกลางกระแสทุนนิยมที่แปรเปลี่ยนไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะโลกที่เป็นอยู่ พร้อมกับจะเป็นอีกหนึ่งแรงหนึ่งที่จะช่วยรักษาผืนแผ่นดินของบรรพบุรุษเอาไว้ภายใต้โครงการเล็กๆของพวกเรา ซึ่งผมมักจะพูดกับสมาชิกในกลุ่มเสมอว่า “มันเป็นสิ่งเล็กๆที่ยิ่งใหญ่” เราไม่ได้ทำเพื่อแค่ตนเองแต่เรายังคำนึงถึงคนอื่นอีกหลายคนในชุมชน หากเมื่อโครงการเรามีสมาชิกผู้บริโภคเพิ่มขึ้นและเรายังมอบสิ่งดีๆให้กับคนอื่นๆในการบริโภคที่ดีต่อสุขภาพและยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

ผมมักจะเป็นคนที่ชอบทำโน่น นี่ นั่น จนบางครั้งทำให้มองตัวเองว่าทำอะไรได้ไม่ดีซักเรื่อง อย่างเป็นทางการกลับมากลางภาษาอังกฤษก็ดูแปลกๆ เห็นว่าเมื่อมีโอกาสก็อยากลองทำดู เพราะอยากให้คนรุ่นหลังๆ ได้เห็นว่าเกษตรกรธรรมดาอย่างเราก็ทำอะไรได้มากกว่าหากเราเปิดโอกาสให้ตนเอง ผมมักจะชอบเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเป็นหลักเมื่อมีโอกาสก็จะกระโจนเข้าหามันทุกครั้ง การตลาดอย่าง CSA นี้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ทำอยู่ทุกวันนี้ ทุกๆ เช้าของวันอังคารผมต้องเตรียมตัวเพื่อออกไปเก็บผลผลิตทั้งพืชผัก ผลไม้ และผลผลิตของแม่ไก่ที่ผมเลี้ยงไว้เกือบๆ 20 ตัว วันอังคารจึงเป็นวันที่สำคัญมากอีกวันหนึ่งของชีวิตในตอนี้ เพราะหลังจากที่เราเก็บและเตรียมผลผลิตของแต่ละคน ช่วงเวลาก่อนอาทิตย์อัสดงก็จะเป็นเวลาที่เหล่าผลผลิตทั้งหลายจะมารวมตัวกันพร้อมแพ็คกล่องโฟมที่มีซิลิกาเจลเป็นตัวรักษาความเย็นเพื่อความสดใหม่ของพืชผักนั่นเอง ไม่เพียงแต่ผลผลิตทางการเกษตรเท่านั้นแต่ผลผลิตของชุมชนอย่างพวกเรา 5 ชีวิตก็ได้มารวมตัวกันลงแรงแพ็คผลผลิตเหล่านั้นด้วยมือของเราเอง ก่อนที่เจ้าผลผลิตเหล่านั้นจะถูกส่งถึงมือผู้บริโภคของรุ่งอรุณในวันถัดไป เมื่อแพ็คผักเสร็จเวลาต่อจากนี้ก็เป็นเวลาของวง Party เล็กๆ ที่จะเป็น Party ที่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันถึงสารทุกข์สุกดิบ รวมทั้งเทคนิควิธีการปลูกผักของเหล่าเกษตรกรฝึกหัดอย่างเราๆ รวมถึงบางครั้งก็อาจจะมีการมีสมาชิกใหม่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ในชุมชนแวะเวียนมาทักทายพูดคุยรวมไปถึงตารางการทำงานในชุมชนหรือนอกชุมชนที่จะถูกจัดขึ้น นี่ก็เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่น่าพูดคุยเป็นเวที่ย่อยก่อนการพูดคุยในเวทีร่วมกับชุมชน ช่วงเวลานี้ทำให้เราได้มีพื้นที่พบปะพูดคุย ถึงแม้ไม่เป็นทางการก็ตามแต่แต่เวทีเหล่านี้แหละที่ทำให้เราได้ทั้งสาระ เสียงหัวเราะ ความเป็นพี่เป็นน้องและเป็นมิตรที่ดีต่อกันดังชื่อกลุ่มที่ว่า “กัลยาณมิตร”

=====

ครูที่บ้าน

สรญา ดวงแก้วเรือน (ติก)

“ส่งลูกไปเล่น เตียวเย็นก็กลับ ส่งลูกไปรับการศึกษา

ไปแล้วไปกลับ ไม่กลับมา จะต้องเสียหน้าตา เพราะรักไล่ลูกออกจากเรือน”

รู้ไหมว่าคนบ้านเรามากคิดกันแบบนี้ หลายคนหวังว่าการที่ส่งลูกหลานตนเองไปเรียนสูงๆ จะได้มีฐานะการทำงานที่ดี เป็นเจ้าคนนายคน แต่ไม่ได้คิดเลยว่ายิ่งทำแบบนี้ เหมือนกับการส่งลูกหลานตนเองไปให้ไกลจากตนเอง ครอบครัว ชุมชน และอ้อมอกของตนเอง

นี่คือคำพูดที่ฝังใจฉันมาจนถึงทุกวันนี้ ฉันยังรู้สึกประทับใจที่ได้ฟังคำพูดเหล่านี้ที่ช่วยทำให้ฉันมองตนเอง ฉันมีโอกาสได้พูดคุยกับปราชญ์ชาวบ้านที่ตำบลของฉัน พ่ออนันต์ ดวงแก้วเรือน ผู้นำชุมชนรุ่นแรกที่ช่วยกอบกู้แม่ทาจนทำให้มีแม่ทาทุกวันนี้ ตั้งแต่ปัญหาการถูกรัฐสัมปทานป่า ตำบลเกิดภัยแล้ง สังคมของนิคมอุตสาหกรรมที่เข้ามาคุกคาม ชาวบ้านแตกกลุ่ม แต่ยังมีพ่ออนันต์ ซึ่งเมื่อ 20 ปีที่แล้วเป็นพ่อกำนันของตำบล จึงทำให้เกิดการรวมพลังแกนนำชุมชน ลูกขึ้นมาแก้ไขปัญหามาของชุมชนร่วมกัน จึงทำให้เกิดกลุ่มที่เข้ามาทำงานร่วมกันหลายกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ แกนนำชุมชน ชาวบ้าน คนรุ่นใหม่ ที่กลับมาทำงานในบ้านตัวเอง ประกอบอาชีพครูบ่าง อาสา นายก อบต. ผู้นำชุมชน หมอบ่าง และอีกมากมาย ซึ่งฉันก็เป็นหนึ่งคนที่ทำงานร่วมกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ตำบลแม่ทา ซึ่งทุกกลุ่มองค์กรในตำบลทำงานภายใต้สถาบันพัฒนาทรัพยากร และเกษตรกรรมยั่งยืนตำบลแม่ทา แต่ก็ยังมีปัญหาอีกหลายอย่างที่ยังแก้ไม่ตก คือปัญหาของเด็กและเยาวชน วังปัจจุบัน บริโภคนิยม แฟชั่นนิยม มีอิทธิพลมากกับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ของเรา แต่ก็ยังมีหลายกลุ่มที่ยังดูแลเรื่องนี้กันอยู่ จึงมีกลุ่มสภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่ทาขึ้นมา

เมื่อ มีนาคม 2551 ฉันมีโอกาสจัดค่ายร่วมกับกลุ่มกรม. ในตำบลเป็นค่ายวิถีพอเพียง ซึ่งจัดให้เด็กและเยาวชนมาเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของพื้นที่ตนเอง บ้านเกิดตนเอง และวันที่ 2 ของค่ายนี้ เราพาเยาวชนเดินป่า เดินดูทรัพยากรที่มีอยู่ในตำบล โดยวันนี้มีพ่ออนันต์ มาเป็นวิทยากรให้ พ่ออนันต์พาพวกเราเดินป่า ชมนก ชมไม้ ดูร่องรอยของป่าไม้ที่ถูกรัฐสัมปทานเมื่อ 2524 เชื่อไหมว่า ป่าที่เราเห็นอยู่ถูกสัมปทานป่ามาแล้ว 4 ครั้ง จนทำให้เกิดภัยแล้ง ทั้งตำบลไม่สามารถทำการเกษตรได้ เพราะป่าส่วนมากที่ถูกสัมปทานเป็นป่าต้นน้ำ พ่ออนันต์พูดไปด้วย เดินไปด้วย ถึงจุดพักแล้วทุกคต่างพากันนั่งพักดื่ม น้ำจากลำห้วยของป่าต้นน้ำ ทานข้าวกันอ้อมเอม

พ่ออนันต์บอกว่า เตียวพ่อจะเล่าอะไรหนึ่งอย่างให้ฟัง “ มีครอบครัวหนึ่ง มีฐานะดีพอสมควร อยู่กัน 4 คน มีแม่ ลูกชายคนโต กับอีก 2 คนเป็นลูกสาวคนกลางและคนเล็ก ลูกสาวสองคนเรียนเก่ง แม่จึงใช้เงินที่มีอยู่ส่งลูกสาวเรียนจนจบมหาวิทยาลัยชื่อดัง ส่วนลูกชายคนโตเรียนไม่ค่อยเอาไหน ซึ่งตอนนี้เป็นคนติดสุรายู่บ้าน ทำงานรับจ้างไปวันๆ ลูกสาวสองคนได้ทำงานอยู่ในเมืองหลวง แต่งงาน มีฐานะหน้าที่การงานที่ดี มีแต่คนเคารพ จึงเป็นเหตุผลที่ 1 ปีกลับบ้าน 1 ครั้ง

เนื่องด้วยมีหน้าที่การงานต้องดูแล เป็นแบบนี้มา 20 กว่าปี แม่เริ่มป่วย ช่วยเหลือตัวเองลำบาก ทุกเช้ามีเพียงแต่ลูกชาย กลืนเหล้าหึ่งที่คอยดูแล ห่ออาหาร อาบน้ำให้ ไร้แววของลูกสาวสองคน

จนกระทั่งแม่ล้มป่วยหนัก ระยะเวลาช่วงสุดท้ายของชีวิตเริ่มเดินทางมาถึง ผู้หญิงแก่วัยคนนี้ร้องไห้อย่างหนัก ด้วยความเจ็บป่วยจากโรคร้าย ความชรา และความคิดถึงลูก เธอหวังว่าขอแค่ได้เห็นหน้าลูกสาวทั้งสองคนกลับมาสักครั้ง แต่เธอกลับเห็นแค่ลูกชายหน้าตามอมแมม มีกลิ่นเหล้าเล็กน้อยนั่งกุมมือตนเองด้วยดวงตาที่มีแต่น้ำตาลอับ และแววตาที่เสียใจ เหมือนกับใจของตนเองจะแตกสลาย จนกระทั่งเธอได้จากโลกนี้ไป มีสองมือของลูกชายที่นำร่างที่ไร้วิญญาณของมารดาของตนเองมาอาบน้ำและจัดงานศพตามพิธี ส่วนลูกสาวสองคนหาว่าไม่ว่าขณะที่ตนเองตั้งใจทำงานเพื่อชื่อเสียงของตนเอง แต่มารดาของเธอทั้งสองได้จากไปแล้ว เหลือเพียงแต่โกฏกระดูกให้เธอมาไหว้ในบางครั้งบางคราวเท่านั้น”

ฉันมองคู่มือหน้าของเด็กๆ หลายคนถึงกับหน้าบูดกันเลยทีเดียว เมื่อพ่ออนันต์เล่าเรื่องนี้จบด้วยน้ำเสียงที่จริงจังขอพ่ออนันต์ น้องคนหนึ่งหันมาถามพ่ออนันต์อย่างสงสัยว่า เรื่องที่เล่ามาคือนิทานหรือเรื่องจริง พ่ออนันต์ยิ้มเล็กน้อยก่อนจะตอบว่า “เป็นเรื่องจริงนี่แหละ เคยเกิดขึ้นในตำบลเราเลยละ” เด็กน้อยถึงกับหน้าเสียไปเลย พ่ออนันต์ทิ้งท้ายก่อนที่จะพาน้องๆ ลูกหลานเดินทางไปต่อว่า “พ่อไม่ได้มีความรู้มาสอนอะไรพวกแกมาก มีแต่แนวคิดที่จะเล่าให้พวกเธอฟังเท่านั้น” พูดจบแล้วพ่ออนันต์ก็ชวนเด็กๆ ไปดูป่าต้นน้ำที่ชาวบ้านไปทำฝายชะลอน้ำที่จะช่วยกักเก็บ น้ำในหน้าแล้งที่มาถึง

=====

ความอยาก...ของฉัน

จารุรัตน์ คำสม (จิบ) นามปากกา “สายอง”

แสงแดดยามเช้าส่องผ่านหน้าต่างที่ฉันเปิดแง้มไว้บนหัวนอน ฉันลืมตาพร้อมกับขี้หูขี้ตา “น้องตื่นได้แล้วกำ เจ้า แล้วลุกนั่งข้าว” เสียงแม่ดังมาจากใต้ถุนบ้าน ครั้นแม่พุดจบฉันลุกจากที่นอนลงจากบ้านเดินตรงเข้าห้องน้ำที่อยู่ติดกับห้องครัวไปทางหลังบ้าน เสร็จจากภารกิจส่วนตัวฉันเดินออกจากห้องน้ำตรงดิ่งเข้าครัวเพื่อนั่งข้าวตามคำสั่งแม่

“ไต่ฉันรอแล้วได้อะไร ไต่ฉันรอฉันได้อะไร...” เสียงโทรศัพท์ดังขึ้นจากห้องนอนข้างบนบ้าน ฉันรีบวิ่งขึ้นไปหยิบมองหน้าจอโทรศัพท์ โซวซื่อ “ดีที่ยอง” ฉันกดปุ่มรับสายทันทีที่เห็นชื่อเพื่อนสนิท

“หยิ่งดีก”

“เอ่อ ! จิบ นายบอกชื่อห้องตัวมาประชุมเรื่องงานที่จะชื่อตัวเยะ”

“กำ ประชุมที่ไหน ก็โมง”

“สหกรณ์นะกะ สิบบโมง ขะใจเน้อ”

“เอ่อๆ เตี่ยวไปอันตะอี้อ่อนหนา บาย”

หลังจากวางโทรศัพท์จากดีก ฉันรีบทำงานบ้านที่แม่มอบหมายให้เสร็จก่อน 10 โมง เพื่อที่จะได้ไม่ต้องไปประชุมสาย

การประชุมเริ่มต้นขึ้นเมื่อนายก อบต. กนกศักดิ์ มาถึงสหกรณ์การเกษตรและกว้างเปิดการประชุมพร้อมกับกล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำในชุมชนสักพักใหญ่ ฉันเห็นว่าบรรยากาศการประชุมเริ่มผ่อนคลายลงหลังจากที่พวกผู้ใหญ่พูดคุย ถกเถียงกัน ฉันเอ่ยถามนายก ๆ ด้วยน้ำเสียงกล้า ๆ กลัว ๆ “นายกเจ้า แล้วงานที่จะชื่อน้องเยะละเจ้า” “หี หี” เสียงหัวเราะ ของนายกๆ ก่อนท่านตอบกลับมว่า “เยะหยิ่งได้เยะกานในชุมชน ลองอ้อมมาแล้ว”

ฉันฉุกคิดย้อนไปถึงอดีตว่าทำไมจึงอยากทำงานเพื่อชุมชนทั้งที่ครอบครัวฉันไม่สนับสนุน

ตัวฉันเองจากที่เคยเรียนๆเล่นๆอยู่กับบ้านไม่เคยได้ออกไปไหน เพราะพ่อแม่ห่วงมาก และเหตุที่พ่อแม่ห่วงทำให้เวลาที่ฉันได้ออกจากบ้านไปไหนมาไหนก็จะกลายเป็นคนละคนทันที เป็นเด็กเกร ก้าวร้าว ไม่เอาการเอางาน เทียวเตร แต่พอได้มาร่วมงานกับเพื่อนๆ หลายหมู่บ้านทำให้ตัวฉันได้พบปะกับเพื่อนมากหน้าหลายตาได้สนุกสนานได้เที่ยวโดยไม่โดนตำ ได้ทำในสิ่งที่ชอบ สิ่งที่ไม่เคยทำ จากกิจกรรมเหล่านี้ ฉันค้นพบตัวตนของฉัน ฉันรักที่จะเป็นแบบนี้ ฉันยิ้มเล็กๆแล้วตอบนายกอย่างมั่นใจ นายกพยักหน้าแล้วยิ้มตอบ สิ้นสุดการประชุมฉันขับมอเตอร์ไซด์กลับบ้านอย่างดีใจสุดๆ กลับถึงบ้านเห็นแม่กำลังไกวอู่ห้องชายวัย 8 เดือนของฉันที่กำลังหลับอยู่ ด้วยความอยุ่รู้ที่ติดเป็นนิสัยของแม่ ทำให้แม่ตั้งหน้าตั้งตาถามฉันทันทีที่เครื่องรถดับ “ไปประชุมมาเป็นไบบ้าง นายก ว่าไบบ้าง” ทำเอาฉันไม่รู้จะตอบคำถามไหนก่อนดี ฉันค่อยเรียบเรียงตอบแม่ทีละคำถาม

อยากรู้จังแมคิดยังไง...

“ก๊ิดดีละกำลูกดีจะเยะกำนั้น” แม่ถามฉันอีกคำถามด้วยสีหน้าเศร้าๆ ดูเหมือนว่าจะไม่ยอมให้ฉันทำงานในชุมชน ฉันคิดว่าแมคงอยากให้ฉันทำงานที่ดีหรือไม่ก็ทำงานนิคมอุตสาหกรรมที่ได้เงินเดือนเยะๆ แต่สำหรับฉันแล้วเงินไม่สำคัญ และการทำงานนิคมชุมชนเหมือนจะไม่มั่นคงมากนัก แถมนางโรงงานถ้าเข้าไปทำอาจเป็นการทำร้ายตัวเองทางอ้อมด้วยซ้ำ ฉ้เลยไม่ตอบคำถามแมตรงข้ามกับฉันส่งยิ้มให้แม แล้วพูดกับแมต่อไปในเรื่องอื่น ฉันทำเป็นเหมือนว่าแมไม่เคยถามคำถามนี้ แล้วดูเหมือนว่าแมก็จะทำเป็นว่าไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น

หลังจากอาบน้ำตอนเย็นเสร็จฉันขึ้นบ้านโดยที่ยังคิดถึงคำถามที่แม่ถามฉันเมื่อตอนบ่าย ฉันคิดว่าฉันทำถูกแล้วนะ ฉันพูดกับตัวเองในใจ หลายๆอย่างที่เกิดขึ้นกับฉันในอดีตคงทำให้แมรู้ถึงความตั้งใจของฉัน เพราะที่ผ่านมาถึงแม่หรือญาติคนอื่นจะคิดคำนึงฉันยังงี้ แต่ฉันก็พยายามทำทุกอย่างเพื่อให้แมเข้าใจว่าทำไมฉันต้องอยากกลับมาทำงานเพื่อชุมชน ฉันใช้บ้านตัวเองเป็นที่ประชุมเป็นที่รวมตัวกันของเด็กและเยาวชน ใช้ทางผู้ใหญ่ นายกบ่าง ปราชญ์ชาวบ้านบ้างมาพูดคุยกับแมของฉัน ฉันทำอย่างนั้นจนแมเข้าใจแล้วปล่อยให้ฉันได้ร่วมงานกับเพื่อนๆทำงานในชุมชน

เริ่มแรกพวกเราทำงานเด็กและเยาวชนในตำบลโดยผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆให้เด็กและเยาวชนในตำบล และมีกิจกรรมหนึ่งที่ฉันชอบมากคือ ฉันกับเพื่อนอีกหลายสิบคนร่วมกันจัดค่าย “วิถีพอเพียง” พวกเราจัดค่ายขึ้นหลังจากที่ฉันได้รับอนุญาตจากแม ค่ายนี้แหละที่ทำให้ฉันเกิดแรงบันดาลใจ จุดประกาย ความคิดที่อยากจะทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้นเป็นเท่าตัวจากแต่ก่อนชอบที่จะทำงานเพื่อชุมชนอยู่แล้ว

นี่แหละคือความอยาก...

ฉันทำงานกับชุมชนกับเด็กและเยาวชนไปด้วย เรียนไปด้วย ฉันทำแบบนี้จนชิน แต่ก่อนที่ฉันจะชินกับการทำแบบนี้ฉันต้องใช้ความพยายามอย่างมากที่จะจัดการกับตัวเอง ทั้งเรื่องส่วนตัว เรื่องเรียน และเรื่องการทำงาน มีบ้างครั้งที่ฉันเคยท้อแท้ถึงกับอยากเลิกทำงาน แต่ความคิดความท้อนั้นก็หมดไปหลังจากที่ฉันมองดูเพื่อนๆ ที่ทำงานด้วยกันกับฉัน ฉันคิดเสมอว่า “เราเหนื่อย เพื่อนก็เหนื่อยเหมือนกับเรา เพราะฉะนั้นจงอย่าท้อแท้ถ้ายังไม่หมดแรง” และฉันก็บอกแบบนี้กับน้องๆ ที่ร่วมงานทุกครั้งที่อยู่กับฉัน

นับตั้งแต่วันที่ฉันรับปากนายกและเพื่อนๆทุกคนจะทำงานร่วมกับพวกเขาจนถึงปัจจุบันนี้ ฉันยังไม่เคยเสียใจเลยสักนิดกับการตัดสินใจของฉัน เพราะตัวฉันเองมีความอยากที่จะทำงานเพื่อชุมชน

“ชีวิตคนๆ หนึ่งจะดีได้ถ้าหากคนๆ นั้นมีความพยายามอยากจะทำเพื่ออะไรสักอย่าง”แล้วชีวิตคุณล่ะ...อยากอะไร ?

=====

กลุ่มเยาวชนตำบลแม่ทา (สภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่ทา)

ผู้ประสานงาน คุณอภิศักดิ์ กำเพ็ญ

ที่อยู่ 11/2 หมู่ 5 ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ 50130

โทรศัพท์ 08 7191 5595 E-mail : farm_un@hotmail.com